तथा '[1]दृष्टिं हे प्रतिवेशिनि क्षणमिहाप्यसद्वृहे–' इत्यादौ (२१५) पृ.। नलग्रन्थीनां तनूल्लिखनम्, एकाकितया च स्रोतोगमनम्, तस्याः परकामुकोपभोगस्य लिङ्गिनो लिङ्गमित्युच्यते। तच्चात्रैवाभिहितेन स्वकान्तस्नेहेनापि संभवतीत्यनैकान्तिको हेतुः।

[1]यच्च 'निःशेषच्युतचन्दनम्–' इत्यादौ (६४ पृ.) [2]दूत्यास्तत्कामुकोपभोगोऽनुमीयते तत्किं प्रतिपाद्यतया दूत्या, तत्कालसंनिहितैर्वान्यैः, तत्काव्यार्थभावनया वा सहृदयैः। आद्ययोर्न विवादः। तृतीये तु तथा-

---

तदेवोपपादयति—**एवमिति**। अनिष्टो वक्तुरनभिमतः। तथा च यथा दुष्टहेतुप्रयोगेण वादिविजयो भवति तथार्थान्तरसाधकहेतुप्रयोगेणापीत्याभासतुल्ययोगक्षेमत्वमिति भावः। अत्रापि व्यभिचारमाह—**तथेति**। **एकाकितया** चेति चकारो वार्थः। स्रोतोगमनं वेत्यर्थः। **लिङ्गं** तादात्म्येन साधनम्। तत्प्रागुक्तमर्थद्वयम्। **अत्रैव** 'दृष्टिं–' इत्यादिश्लोक एव। **अभिहितेन** द्वितीयपादप्रतिपादितेन। तथा च यत्र स्नेहस्य किं दुष्करमिति जानतां सर्वेषामेव श्रोतॄणां तादृशबोधो न जायते तत्रैव व्यभिचार इति भावः। यदि तु कालान्तरे तादृग्वाक्यप्रयोगेण यस्यकस्यापि श्रोतुस्तादृशार्थबोधाद्व्यभिचारो न भवतीति विभाव्यते, तदात्र 'एतद्वाक्यप्रतिपाद्यं तादृशार्थद्वयं परकामुकोपभोगप्रतिपादकं तादृशार्थत्वात्' इत्यनुमाने बाधहेतुदोषो द्रष्टव्यः। यथा[3]—'गन्धप्रागभावकालीनो घटो गन्धवान्' इत्यादौ तत्कालीनसाध्याभावमादाय बाधः तथात्रापि व्यक्तिविशेषे कालविशेषे वा। एवं विधार्थबोधकत्वरूपसाध्याभावमादाय बोध्यः। **तत्कामुकेति**। नायिकाकामुकेत्यर्थः। **अनुमीयत इति**। चन्दनच्यवनादिरत्र हेतुः। **तत्कालसंनिहितैः** तादृशकथनसमये नायिकासंनिधानवृत्तिभिः। **काव्यार्थभावनयेति** विशेषणे

---

1. यच्चेति। अयमेवाशयः प्रदीपादौ भङ्ग्यन्तरेण निर्दिष्टः—प्रकृते यानि चन्दनच्यवनादीनि संभोगव्यञ्जकतयोपात्तानि न तानि तद्व्याप्यानि। कारणान्तरादपि संभवात्। अतएवात्र स्नानकार्यत्वेन प्रतिपादितानि। अतोऽनैकान्तिकात्कथमनुमितिः स्यात्। ननु व्यक्तिरपि कथं तैरिति चेत्, अधमपदसाहित्यादिति ब्रूमः। अस्माकमपि सत्साहित्येनानैकान्तिकत्वव्यतिरेक इति चेत्, भवेदप्येवं यद्यधमत्वं प्रमाणादवधारितं भवेत्। नत्वेवमस्ति। व्यक्तिरपि कथं तादृशाद्भवेदिति चेत्, भो देवानांप्रिय, व्यक्तौ न व्याप्तेनापि पक्षधर्मताया निर्धारणमङ्गम्। किंतु संभावितादप्येवंविधादेवंविधोऽर्थः प्रतीयत इति तूष्णीं तिष्ठेति॥

---

1. 'दृष्टिं–' इत्यादि 'यच्च' इत्यन्तं ग-पुस्तके नास्ति. 2. 'यानि चन्दनच्यवनादीनि गमकत्वेनोपात्तानि तानि कारणान्तरादपि भवन्ति। यतः स्नानकार्यत्वेनात्रैवोक्तानि। अतो नोपभोग एव प्रतिबद्धानीत्यनैकान्तिकानि।' ग. 3. 'यथा–' इत्यादिः '–बोध्यः।' इत्यन्तः पाठः पुस्तकान्तरे नास्ति.